

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ'

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 24 του 'Απριλίου 1905

ΓΡΑΦΕΙΑ: 'Οδός Οικονόμου αριθ. 4 — ΑΡΙΘ. 145

Ο ΝΕΟΣ ΛΙΜΑΖΗΣ Κ' Η ΣΑΣΤΙΚΙΑ ΤΟΥ

Έβδν από τήν ἄλικη φοράδα, ὁ νέος Λιμάζης
 εἶχε δική του μυστική καὶ μιὰ μικρὴ γυναῖκα·
 ἡ σαστικιά του αὐτὴ ἡ μικρὴ καὶ μυστικὴ γυναῖκα
 ἔλη τὴ μέρα γύφαινε, γύφαινε κ' ἐτραγούδα·
 καθάλλα πὰ στὴν ἄλικη φοράδα ὁ νέος Λιμάζης
 ἔλη τὴ μέρα γύριζε, πὺ γύριζεν ἡ Δόξα,
 ἔλη τὴ νύχτα σύχαζε κοντὰ στὴ νέα γυναῖκα.
 Μέσα στῆς Δόξας τρέχοντας τις στρατες μιὰν ἡμέρα
 μ' ὄργην στὴ γῆ γκρμιτίτηκε στὴν ἄκρη ἐκεῖ τοῦ δρόμου·
 μὲ συντριμμένη κεφαλὴ ἔπλεε στ' ὀλόθερμο αἶμα
 καὶ μέγα ἐκεῖ κοιτάμενο εἶταν· ὦραϊο κορμὶ του·
 μ' ὀλόγνισα θερμὰ πλευρὰ καὶ ἡ ἄλικη φοράδα
 πεσμένη ἀνάσκινε βρυὰ κοντὰ στὸν νέον ἀφέντη.
 Στὴ χαμηλὴ τὴν κάμαρα ὅμως ἡ νέα γυναῖκα
 γωρὶε νὰ ξέρη γύφαινε, γύφαινε κ' ἐτραγούδα.
 Κι' ὄλοι τὸν κλάψαν τὸ πικρὸ σὰν ἤρθε τὸ μαντάτο,
 ἡ μυστικὴ του πιδὸ πολὺ καὶ ταπεινὴ γυναῖκα·
 στὸν θρηῖνον ἀχολόγησε τὸ εἰρηνικὸ της δῶμα,
 ἔκρουε τὰ χέργια στ' ἄσειστα στ' ἀμάραντὰ της στῆθη
 καὶ τὴ χρυσὴ τὴν κόμην της ἀμέρωτη μαδοῦσε.
 Κι' οὐτ' ἔχυνε τὰ δάκρυα της γιὰ τὴ σκληρὴ θανή του
 κι' οὐτ' ἔκλαιε τὰ κρυφόλογα καὶ τ' ἄσπρο της κλινάρι·
 τὸν ἀδειανὸ τὸν κόρφο της θρηνοῦσε ἡ νέα γυναῖκα
 ποῦ ἀπὸ τὸν νέον π' ἀγάπαγε δὲ θάχε αὐτὴ βλαστάρι·
 χαρὰ της καὶ παρηγοριά στὸ ἐρημικὸ σπιτάκι
 θὰ τὸ 'χε· καὶ χορεύοντας στὴν μητρικὴν ἀγκάλη
 ἦ ἀνάδινα στὰ χέργια της ἡ φλογερὴ ψυχὴ του.
 Κι' ὄλα τοῦ τὰ 'πε μπρός στις νιὲς πικρὰ μοιρολογώντας,
 μὰ τὸ στερνὸ ντρεπούμενη δὲν εἶπε ἡ νέα γυναῖκα.
 «Ἐστρεχε ἀκόμα γλήγορα κι' ἀπ' τὰ γοργώτερα ἄτια·
 ἔμπρός στὴ σκληρότη κ' ἐμορφιά ξεπέριναγε τὸν κάπρο
 κ' ἔδινε μιὰν ἐντύπωση ψηλοῦ δεντροῦ ἢ θωριά του,
 ἐπιστέψτε με τὴν ἄμοιρη σ' ἔ,τι σὰς λέω, γυναῖκες...
 Ἐτσι μπροστὰ στις φίλες της πικρὰ θρηνολογούσε,
 ὅμως τὸν πιδὸ πικρὸ καημὸ δὲν εἶπε ἡ νέα γυναῖκα.

ΜΑΡΚΟΣ ΑΥΓΕΡΗΣ

ἌΝΟΙΞΗ

Ἄλα ἕνας λαίμαργος γύρω τρισάτυρος Πόθος πυρώνει,
 κι' ἔρωτα ἀλλάζουν φιλιὰ
 πρόβατα, γίδια, πουλιὰ.

Ἄλα, βοσκούλα, κι' ἐπὺ τὸ παρθένο σου τίναζε χιόνι,
 βούτα βαθιά σ' ἠδονή,
 βούτα καινάδα γυμνή.

ΒΟΣΚΟΣ

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΤΙ ΛΕΓΕΤΑΙ ΓΛΩΣΣΑ

Στὴ «Μεταρρύθμιση» τῆς Κυριακῆς δημοσιεύτηκε τὸ
 ἀκόλουθο ἄρθρο τοῦ κ. Ψυχάρη·

Ἀξιότιμε κ. Φραγκοῦδη,

Βλέπω καὶ γίνεται κάμποσος λόγος γιὰ τὸ ζή-
 τημα τὸ γλωσσικὸ στὴ φιλόξενη φημερίδα σας καθὼς
 καὶ σὲ ἄλλες πολλὰς. Ἴσως ἀχαμνὸ δὲ θάτανε, ἀντίς
 νὰ φιλονικούμε, νὰ προσδιορίσουμε πρῶτα τί θὰ πῆ
 καθαφτὸ γλώσσα.

Μὴ φοβάστε. Σκοπὸς μου δὲν εἶνε νὰ ζητάσω
 πῶς ἄρχισε ἡ ἀθρώπινη λαλιά. Σήμερις ἀφτὸ πιά
 δὲν τὸ ζητάζει κανένας. Τὸ ἴδιο σὰ νὰ ζέταζε πότε
 ἄρχισε στὸν ἀθρώπο τὸ κίνημα, ποῦ ἀρχὴ δὲν ἔχει.
 Πολλοὶ γλωσσολόγοι νομίζουνε, πῶς γλώσσα θὰ πῆ
 μόνο λαλιά. Μὰ ἡ πρώτη γλώσσα μπορεῖ νὰ μὴν
 ἤξερε καὶ τόσες λέξεις. Ἀκόμα καὶ σὰ μορφώθηκε,
 σὰν ἔγινε γλώσσα, πιθανὸ νὰ μὴν εἶτανε ἡ λαλιά τὸ
 σημαντικώτερο· ἡ χερνομία καὶ κάποια μελωδία
 εἶχανε τότες πολὺ νὰ ποῦνε. Ἡ μελωδία εἶμεινε καὶ

τώρα σὲ κάθε γλώσσα, γιὰτὶ ἀλλιῶς μελωδοῦμε
 φρασούλα ἐρωτηματικὴ, ἀλλιῶς καταφατικὴ φρα-
 σουλά, ὅπως τίς ἐνομαζοῦμε οἱ βάρβαροι ἐμεῖς οἱ
 γραμματολόγοι. Περίεργο ποῦ κάποτε σῶζεται ἀπό-
 λυτη καὶ ἀκέρια ὡς κ' ἡ δύναμη τῆς χερνο-
 μίας.

Παλιὰ στὸν ἀθρώπο συνήθεια, ποῦ δὲ μπορέσει
 ἐλότελα νὰ παραπέσει. Λόγου χάριν, γιὰ νὰ ποῦμε
 ὄχι, φτάνει νὰ νυψώσουμε λιγάκι τὸ μέτωπο καὶ
 νὰ νανεβάσουμε τὰ φρύδια. Λέξη δὲ βγάζουμε, περιττὸ
 καὶ νὰ κάμη συνάμα ὁ οὐρανίσκος μὲ τὸ ἀκρόγλωσσό
 μας τὸν κρότο πῶ, ποῦ μοναχὸς του σημασία δὲν
 ἔχει, ποῦ μήτε ὄχι σημαίνει μήτε ναί· τὴ σημασία
 τὴ δίνει τὸ κούνημα τοῦ κεφαλιοῦ, καὶ καταλαβαί-
 νει ὁ καθένας. Χυδαῖο, δὲν εἶναι ἔτσι; Γιὰ τὰ
 ἱστορικὰ ὅμως τοῦ ἀθρώπου, ἴσως λοιπὸν καὶ γιὰ
 τὴν ἐπιστήμη, σπουδαῖο. Παρατηρήστε ποῦ ἐμεῖς λέμε
 καὶ κάτι ἄλλες φρασούλες. «Πῆγα στὸ τὰδε ἡμέρος.
 Ψυχὴ!» Τὸ οὐσιαστικὸ ψυχὴ ἀρνητικὸ δὲν εἶναι.

Κι' ὡστόσο ἐνοοῦμε πῶς ψυχὴ δὲν εἶδαμε. Ἡ
 ἀρνηση μπορεῖ, ὅπως μερικοὶ τὸ θέλουνε, νὰ κόλλησε
 στὴ λέξη ἀπὸ κάτι παρόμοιες φρασούλες, ὅπου ἡ ἀρ-
 νηση πρῶτα ἔβγαине σωστὴ· «μιλιὰ (δὲν ἔβγαλα)»,
 «τσιμουδιά (δὲν ἄκουσα)».

Ἐτσι καὶ «ψυχὴ (δὲν εἶδα)». Θαρρῶ πῶς κα-
 λήτερα ὀρηγνέβεται, ἂν ὑποθέσουμε κάποια συνακό-
 λουθη τοῦσιαστικὸ χερνομία, κάποιο σύγκαιρο κί-
 νημα, ποῦ μήτε ἡ γραφὴ, μὰ ποῦ μήτε ἡ λαλιά μω-
 ναχὴ της δὲν τὰ φανερώνουνε. Τὴ λέξη δὲν τὴ λέμε
 μόνο μὲ τὸ στόμα· τὴ λέει, τὴν παίζει καὶ τὸ πρό-
 σωπό μας, ὅταν τὴν ἀκούμε, τὴ βλέπουμε κίβλας.
 Ἀφοῦ πάλε τὴ συνήθισε τὸ μάτι μας, ξεχνοῦμε πιά
 καὶ τὸ ἀλαλο ἐκεῖνο τὸ δὲν ξέρω τί ποῦ τῆς ἔδωκε
 ψυχὴ καὶ αὐτὴ σάρκα. Μόλις τὴ δειχνεῖ ἕνα γνή-
 ψιμο ἀρνητικὸ πάντα ὅμως ἀρνητικὰ τὴ μελω-
 δοῦμε.

Ἄς προσπαθήσουμε τώρα νὰ ξεδιαλίσουμε τί
 λέγεται γλώσσα. Ἡ γλώσσα ἡ ἀθρώπινη πρέπει νὰ
 συγκρίθῃ μὲ τὴ μουσικὴ· ὅσο ἡ μουσικὴ εἶναι γραμ-
 μένη, δὲν ὑπάρχει· δὲν ὑπάρχει· φυσικὰ αὐτε ὅσο
 εἶναι ἀγραφή καὶ μνήσκει μέσα μας· γιὰ νὰ ὑπάρξη,
 ἀπαραίτητο νὰκουσῆ· ὅσο λοιπὸν εἶναι καὶ ἡ γλώσσα
 γραμμένη, ὅσο εἶναι ἀγραφή μέσα μας κι' ἀφτὴ, δὲν
 ὑπάρχει γλώσσα· ἡ γλώσσα θάρχιση νὰ ὑπάρχη τὴ
 στιγμή ποῦ θανοῖζουμε τὸ στόμα.

Τὴ στιγμή ποῦ τὸ σφαλνοῦμε πάθει. Πάτε σὲ
 μιὰ λέσκη, πάτε στὰναγνωστήριο ἐνὸς ξενοδοχείου ἢ
 σὲ καμιὰ δημόσια βιβλιοθήκη· βρῖσκετε ἀθρώπους
 ποῦ βαστοῦνε φημερίδα ἢ βιβλίο στὸ χέρι καὶ διαβά-
 ζουνε· ἄλλοι γράφουνε, ἄλλοι κάθονται ἡσυχὰ· δὲ
 θὰ πῆτε πῶς μιλοῦνε. Τὴν ὥρα ποῦ διαβάζουνε,
 γράφουνε ἢ κάθονται ἡσυχὰ, ἡ λαλιά τους ἀνύ-
 παρχη. Μὰ θὰ μοῦ ἀποκριθῆτε, τί πειράζει; Ἀκόμα

καὶ σὰ δὲ μιλοῦνε, συλλαβίζουνε ἀπὸ μέσα τους· μέσα τους ἀκοῦνε τὸν ἦχο τὸ βουβὸ τῆς λαλιᾶς. Βέβαια. Τὸν ἀκοῦνε καὶ βουβό, γιατί πρώτα τὸν ἀκούσανε δυνατὸ. *Ἄν ἄξαφνα πηγαίνατε σ' ἕναν τόπο ποῦ ὅλος ὁ κόσμος συλλαβίζει ἀπὸ μέσα, δὲ θὰ λέγατε πῶς ὁ τόπος ἀφτός ἔχει γλώσσα.

Τὰ ἴδια καὶ γιὰ κάθε λέξη. Ὅσο τὴ γράφω μπόρῳ νὰ πῶ δὲν εἶνε γλώσσα. Πιὸ ἀπάνω, ἔγραψα τὴ λέξη ἄρνησις. Γλώσσα δὲν εἶναι ὅσο τὴ γράφω. Γιὰ νὰ γίνῃ γλώσσα, πρέπει νὰ τὴν πῶ δυνατὰ, ἢ καὶ νὰ τὴν ψιθυρίσω, ἀδιάφορο· ἀρκεῖ νὰ τὴν ἀκούσῃ κανένας. Δὲν εἶναι γλώσσα οὔτε οἱ ἄλλες οἱ λέξεις ποῦ σὰς ἔγραψα, ὅσο δὲν τις λέω· μὰ τις ἄλλες τις λένε οἱ ἄλλοι, κ' ἐνῶ τις λένε, εἶναι γλώσσα. Τὴν ἄρνησις ὅμως τώρα τώρα τὴ στοχάζομαι, τώρα τώρα τὴν ἐφτείαζα. Λοιπὸν ἀκόμα λιγώτερο θὰ ὑπαρξῇ, ὅσο δὲν τὴν πῶ. Ἀπαράλλαχτα καθὼς κ' ἡ ἄρνησις σας, γιατί ἔτσι πιστέω νὰ τὴ γράφετε. Ὅσο τὴ γράφετε, μήτε ἀφτὴ δὲν εἶναι γλώσσα. Θὰ γίνῃ ὅταν τὴν πῆτε. Τὴ μέρα ποῦ τὴν πρωτοπήρατε ἀπὸ τὰ βιβλία, εἶχε κ' ἡ ἄρνησις τὴν ἴδια γλωσσικὴ ὑπαρξῆ ποῦ ἔχει ἐδῶ κ' ἡ ἄρνησις μου, δηλαδὴ καμιά, μάλιστα ὅσο δὲν ἀνοίγω τὸ στόμα ἢ ὅσο δὲν ἀνοίγετε τὸ δικό σας.

*Ἄμα τ' ἀνοίξουμε κ' οἱ δύο, τί γίνεται; Γίνονται δύο λέξεις, ἄρνησις καὶ ἄρνησις. Ἄς φανταστοῦμε πῶς στὸ δεφερόλεφτο ποῦ τις λέμε, δὲν τις λέει κανένας. Ὑπάρχουνε τότες μόνο γιὰ μᾶς, ἡ ἄρνησις γιὰ λόγου σας, ἡ ἄρνησις γιὰ μένα. Ἐίμαστε δύο ἄτομα, ἐσεῖς καὶ γώ· τὸ ἕνα λέει ἔτσι, τ' ἄλλο λέει ἄλλιως. Καὶ τὰ δύο γλώσσα, δηλαδὴ τὸ δεφερόλεφτο ποῦ μιλοῦμε.

Εἶναι ὅμως ἀλήθεια πῶς εἴμαστε δύο ἄτομα ἢ μήπως εἴμαστε καὶ περισσότερα; Μήπως τάχα δὲν ἀντιπροσωπεύουμε ὁ καθένας κ' ἄλλους πολλούς; Δὲν εἶναι ρώτημα. Ἐσεῖς ἀντιπροσωπεύετε ὄχι μόνον ἕνα ὅσοις μάθουνε ἀπὸ σας νὰ λένε ἡ ἄρνησις, γιατί μπορεῖ καὶ νὰ μὴ λέγεται συχνὰ ἡ λέξη, ἀντιπροσωπεύετε ἀκόμα ὅσοις κλίνουνε ἄλλες λέξεις μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, — *ισ, εως, ιν, ἡ πόλις τῆς πόλεως, τὴν πόλιν* κτλ. Δὲν εἴπαμε πῶς ἀντιπροσωπεύετε ὅσοις τὴ γράφουνε, ἀφοῦ γλώσσα ποῦ γράφεται μοιᾶζει μὲ μουσικὴ ποῦ δὲν ἀκούγεται. Ἡ γενικὴ πόλις βρίσκεται καὶ δάφτη στὰ βιβλία· δὲ σημαίνει πῶς γιὰ μᾶς εἶναι γλώσσα. Δὲν ἀντιπροσωπεύετε τὸ κάτω κάτω μήτε ὅσοις λέγανε στὴ γενικὴ πόλεως, μὰ καὶ τὸ λέτε μὲ ο, ἐνῶ ἐκεῖνοι τὸ λέγανε μὲ ω.

Δὲν ἀντιπροσωπεύετε, νομίζω, καθαφτὸ οὔτε ὅσοις λέγανε στὴν αἰτιατικὴ πόλιν, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι κάνανε διαφορὰ μεταξὺ πόλιν καὶ τύχην, τὸ ἕνα βραχύ, μακρὸ τὸ ἄλλο.

Σὰν παίρουμε λέξεις ἀπὸ τὰ βιβλία, θαρροῦμε πῶς τις παίρουμε καθὼς εἶτανε. Ὅχι! Δὲν τις παίρουμε καθὼς εἶτανε, ἀφοῦ δὲν τις παίρουμε καθὼς λέγονταν ἀκόμη τὸν καιρὸ ποῦ γραφήκανε. Τις στοχάζομαστε τώρα τώρα, τις φτείανουμε, δηλαδὴ τις φτείανουμε ἄλλοι, γιατί ἐγὼ ἄρνησις δὲν ἐφτείαζα, ἐφτείαζα μόνο ἄρνησις. Ὅπως κ' ἂν εἶναι, ἡ ἄρνησις σας ἀντιπροσωπεύει σήμερα κάμποσο κόσμο, ἄς βάλουμε δεκαπέντε, εἴκοσι χιλιάδες ἀθρώπους. Κάτι κ' ἀφτό.

Ἐγὼ τώρα μὲ τὴν ἄρνησις μου, τί ἀντιπροσωπεύω; Δὲν ἀντιπροσωπεύω μόνον ὅσοις ἀπὸ μένα μάθουνε νὰ λένε ἄρνησις, γιατί μπορεῖ καὶ νὰ μὴ λέγεται συχνὰ ἡ λέξη, ἀντιπροσωπεύω ἀκόμα ὅσοις κλίνουνε μὲ τὸν ἴδιο τρόπο κ' ἄλλες, βάζοντας κατὰ λέξη-ἡ-ἡ-ἡ, ἀντίς κατὰ λέξη *ισ-εως-ιν, λ.χ. βρούση βρούσης, βρούση, ράχη, ράχης, ράχη, ἀνοιξη, ἀνοιξης, ἀνοιξη, δύναμη, δύναμης, δύναμη, θέληση, θέλησης, θέληση, ὄρεξη, ὄρεξης, ὄρεξη, πλύση, πλύσης, πλύση* κτλ. κτλ. κτλ. Ἀντιπροσωπεύω λοιπὸν τὸ ἔθνος. Πολὺς δὲ μοι ἔσπετο λαός. Ἀντιπροσωπεύω μάλιστα μὰζι μὲ τὸ ἔθνος καὶ τοὺς δικούς σας τοὺς δεκαπέντε, εἴκοσι χιλιάδες ἀθρώπους κάθε φορὰ ποῦ μιλοῦνε καὶ κλίνουνε ὅπως κλίνω.

Ἀντιπροσωπεύω κάπως καὶ ὅσοις στὰ παλιὰ τὰ χρόνια λέγανε, μὲ βραχὺ τὸ *ι* τῆς αἰτιατικῆς, *ράχιν πόλιν* κλ. γιατί ὅταν τὸ ἔθνος ἄρχισε νὰ προφέρῃ ἀπλόχρονα τὴν *τύχην*, καθὼς καὶ τὴν *πόλιν*, εἶνε γλώσσα νὰ μὴν ξεδιακρίνεται πιά τὸ μακρόχρονο *π* ἀπὸ ἀπλόχρονο *ι*, γλώσσα εἶνε καὶ νὰ μὴν ξεδιακρίνεται πιά ἡ αἰτιατικὴ *τύχην* ἀπὸ τὴν αἰτιατικὴν *ράχιν, πόλιν*, ἔτσι νὰ μοιάζουνε φυσικὰ καὶ οἱ ὀνομαστικῆς *τύχη, ράχη, πόλη, ἀπλόχρονα* καὶ πρωτόκλιτα ὅλα τους. Ἐρχισε ἀφτό μὲ τὸ δέφετερο τρίτο αἶώνα τοῦ Χριστοῦ. Ἀπὸ κεῖ τὰ βαστῶ καὶ γώ. Πατροπαράδοτα πράματα.

Ἐσεῖς ὅμως μπορεῖτε νὰ μοῦ χαλάσετε τὴ σειρά μου, καὶ μάλιστα τὸ κατωρθώσατε, ἀφοῦ λογαριάζουμε δεκαπέντε, εἴκοσι χιλιάδες ἀθρώπους, ποῦ θὰ ποῦνε ἢ ποῦ λένε κ' ἀπὸ τώρα ἡ ἄρνησις, σὰν καὶ σὰς. Ἄμα παίρνετε ἀπὸ τὰ βιβλία λέξη ἀγνωστὴ στὸ λαό, μπορεῖτε πάντα νὰ χαλάσετε τὴ σειρά ἢ σὰν προτιμάτε, τὴν παράδοσιν. Πολὺ ἔρχομαι. Στα-

θήτε νὰ πῆ ἄρνησις κ' ἕνας δέφετερος, ἔπειτα ἕνας τρίτος, κατόπι ἕνας τέταρτος καὶ πάει λέοντας· ἀμέσως κερδίζετε· κερδίζει κ' ἡ ἄρνησις· κατανατᾶει γλώσσα κοινή, ἐθνικὴ γλώσσα, δηλαδὴ τὴ λέει ὁ καθένας καὶ τὴν κλίνει ἄρνησις, ἄρνησις, ἄρνησις. Ἄν ὅμως τύχη καὶ σὰς ξεφύγῃ στὴν κουβέντα καμιά αἰτιατικὴ τὴν ἄρνησις, ἀλλάζουνε κάπως τὰ πράματα· τότες ὑπάρχουνε δύο τύποι, τὴν ἄρνησις, ὅταν τὴ λέτε, καὶ τὴν ἄρνησις, πᾶει νὰ πῆ ἄρνησις, πρωτόκλιτο, τὴ στιγμὴ ποῦ σὰς ξεφύγῃ. Ἀκολουθεῖ ἀφτό γιὰ τοὺς λόγους ποῦ ξέρουμε· γλώσσα εἶναι ὅ,τι λέγεται· γλώσσα κοινή, ὅ,τι λέγεται τὸ περισσότερο· γλώσσα ἐθνικὴ, ὅ,τι λέγεται σὲ ὅλο τὸ ἔθνος.

Λοιπὸν ἡ ἄρνησις μου ἢ πρωτόκλιτη στηρίζεται ἀπάνω σὲ ὁμοίωτες λέξεις ποῦ λέγονται παντοῦ, καὶ γίνεται περίφημα ἐθνικὴ γλώσσα. Ἡ ἄρνησις σας δὲ στηρίζεται ἀπάνω σὲ ὁμοίωτες λέξεις ποῦ ὅλο τὸ ἔθνος νὰ τις συνηθίζῃ. Γιὰ τὸ ζήτημα δὲν εἶνε τί λέει ὁ ἕνας, μὰ τί θὰ πῆ κ' ὁ ἄλλος σὰν τὸν ἀκούσῃ, μὲ τρόπο ποῦ νὰ μπορέσουνε ὅλοι νὰ τ' ἀκούσουνε καὶ νὰ τὸ ποῦνε. Κ' ἔτσι μὴ λέξη ἀνομοίωτη ἀλλάζει. Γιὰ νὰ μὴν ἀλλάξῃ πρέπει ἀλλάξετε τὴ γλώσσα τὴν ἐθνικὴν, νὰλλάξετε τις ὁμοίωτες λέξεις ποῦ λέγονται, καὶ νὰ λέγονται ἄλλιως, *ράχης, βρούσις, ὄρεξις, πλύσις* κτλ., νὰ κλίνουνη κίελας *ράχως, βρούσιως, ὄρεξιως, πλύσιως* κτλ. Εἰδεικτῆ, χάνουμε τὸ λογαριασμὸ ἐπειδὴ τὸ ἴδιο πρόσωπο τυχαίνει νὰνακατέψῃ, τοὺς τύπους ποῦ λένε οἱ περισσότεροι· μὲ τοὺς τύπους ποῦ λένε οἱ λιγώτεροι, προσπαθεῖ νὰ τοὺς ταιριαξῇ, βρίσκοντας ὅρο μεσιανό, κ' ἄξαφνα θὰ πῆ τὴν ἄρνησις.

Ἄμα τὸ εἶπε, εἶναι γλώσσα. Τέτοια γλώσσα, ἐνοεῖται, ἀπὸ τὴν ἄρνησις μου ἀδύνατο νὰ βγῆ, ἀφοῦ ἀκούσα πρώτα πῶς λέγονται οἱ ὁμοίωτες. Πιὸ φρόνιμο. Ὑπερβολὴ, στὴ γλώσσα, νὰ μὴν ἀκούῃ πρώτα κανεὶς πῶς λέγονται οἱ ὁμοίωτες λέξεις ἀπὸ τοὺς περισσότερους καὶ νὰ τὸ θέλῃ ἄρνησις. Γλήγορα σκουντάρεται ὁ ἴδιος, λέγοντας *ράχη, βρούση, ἄρνησις*.

Μερικοὶ, τὸ ξέρω, θὰ μᾶς ποῦνε πῶς δὲν πειράζει ποῦ τοὺς ξεφέβουνε κάτι τέτοια ἢ ποῦ τὰ λένε στὴν ἑμιλία. Εἶναι τὸ μόνο ποῦ πειράζει. Τὸ νὰ γράφουμε, δὲν εἶναι γλώσσα· γλώσσα λέγεται τὸ νὰ μιλοῦμε. Γλώσσα εἶναι ἡ λαλιὰ· ἐθνικὴ γλώσσα δὲν μπορεῖ νᾶνα· παρὰ ὁ τύπος τῆς ἐθνικῆς λαλιᾶς, ὁ τύπος ποῦ λέει τὸ ἔθνος. Νὰ ὅλο τὸ ζήτημα καὶ τώρα ἐλπίζω νὰ μὴ μοῦ ἀρνηθῆτε καὶ μένα τὴν ἄρ-

Κ ΘΕΟΤΟΚΗ

ΑΠΕΛΛΗΣ*

«Ἰδὲς τὴν» εἶπε ὁ Ἀλέξαντρος· κ' ἔκαμε νόημα σ' ἕναν ὑπηρέτη νὰ φέρει μέσα τὴν Καμπάσπη.

Ἦταν μία Ἑλληνοπούλα, μία Θεβαία σκλάβη λυγερόκορμη, ψηλὴ, ἔως εἴκοσι χρονῶν, μὲ περὰμορφο μέτωπο, μὲ ποιητικὴν πίκρα στὸ πρόσωπο. Τὰ σουσούμια τῆς ἀληθινὰ ἐθύμιζαν τὴν Ἀφροδίτη τοῦ Ἀπελλῆ, μὰ τὸ κορμί τῆς δὲν ἦτον τόσο θρημμένο, τὰ χεῖλια τῆς δὲν εἶχαν τὴ φλόγα τῆς ζωγραφίας, τὰ μάγουλά τῆς δὲν εἶδειχαν τὸν ἀχόρταγον πόθο· τὰ μαλλιά τῆς ἦταν ταπεινὰ δεμένα μέσα σ' ἕνα μαντύλι, λαμπρόξανθα. Καὶ ὁ Ἀπελλῆς κοιταζοντας τὴν αἰσθάνθηκε μίαν ἀκράτητη ἐπιθυμίαν, ἕναν ἀπέραντο θαυμασμὸ γιὰ τὸ πανώρητο πρόσωπο, ὁ τεχνίτης καὶ ὁ ἀνθρώπος ἐδιψοῦσαν ν' ἀπολάβουν ἐκεῖνο τὸ

(*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐπὶ περασμένο φύλλο τοῦ «Νουμάς».

πλάσμα, θέλοντας νὰ καταστήσῃ αἰώνιος καὶ ἀθάνατος τις ὡμορφίης τοῦ σπάνιου κορμιοῦ καὶ θέλοντας νὰ δοκιμάσῃ στὸν κόρφο τῆς τὰ κατὰβαθα μυστήρια τῆς ἀγάπης.

«Ἀλήθεια» εἶπε «εἶνε ὡμορφότατη· θὰ ζωγράφιζα μίαν Ἀναδυομένην.»

«Καλὰ θὰ ἦταν» τοῦ ἀπάντησε ὁ Ἀλέξαντρος «ἄξιος ζωγράφος τῆς ὡμορφίης τῆς μόνος ἐσύ, Ἀπελλῆ, μπορεῖς νάσαι. Μὰ πῶς νὰ σοῦ δεῖξω γυμνὴν τὴν ἀγαπημένην μου; Δὲν ἐχόρτασα ἀκόμα τὴν ἀγάπη τῆς μόλο ποῦ τὴν ἔχω στὰ χεῖρια μου ἕνα χρόνο.»

«Οἱ παρθένες τῆς Ἰμέρας» εἶπε ὁ Ἀπελλῆς «δὲν ἦταν σκλάβες· ἦταν ἀρχόντισσες ὅλες· καὶ γώ εἶδα τὴν ἀχραντὴ γυμνια τους. Εἶνε σπάνια ἡ ὠραιότητά.»

Μία στιγμὴ ὁ Ἀλέξαντρος ἔμεινε συλλογισμένος καὶ στὸ τέλος εἶπε:— «Ἐλα τὴν ἄλλη δεκάδα τοῦ μηνὸς στὴν Ἐφεσο γιὰ νὰ τὴν ζωγραφίσῃς· πενήντα τάλαντα δὲ θὰνε λίγα γιὰ τὴν εἰκόνα.»

«Ὁ Ἀπελλῆς δὲν πλερώνεται» ἀποκρίθηκε περήφανα «παζάρι δὲν ἔχουν τὰ ἔργα του· τὰ χαρίζει.» Καὶ ὁ Ἀλέξαντρος χαιρετώντας τὸ ζωγράφον ἀναχώρησε μὲ τοὺς ἐδικούς του.

Δ'.

Σ' ἕνα παλάτι τῆς Ἐφεσος, ὅπου ὁ Ἀλέξαντρος

ἐκατοικοῦσε μελετώντας καινούριες νίκες, ἤρθε τὴ διορισμένη μέρα ὁ Ἀπελλῆς γιὰ νὰ ζωγραφίσῃ τὴν Ἀναδυομένην. Δύο σκλάβες, μαθημένες νὰ τὸν βοηθοῦν, ὅταν ἐργάζοτον, τὸν εἶχαν ἀκολουθήσει, κ' οἱ δύο οἱ τοῦ Ἀλέξαντρον τὸν ἔμπασαν ἀμέσως στὸ γυναικωνίτη, ὅπου ἡ Καμπάσπη, ντυμένη μὲ λευκὸ φόρεμα, μὲ ἕνα χρυσὸν τορκὸ στὸ κεφάλι, ἀνάμεινε τρογυρισμένη ἀπὸ ἕνα πλῆθος δούλης νέες ὅλες κ' ὡμορφες παρόμοιες στῆς νυχτὸς ταστέρια, ποῦ τρογυρίζουν τὸ φεγγάρι.

Ὁ Ἀπελλῆς ἐχαίρετῃς κοιτάζοντας μ' ἀσυνείθιστη συγκίνηση τὴν ὡμορφίαν τῆς σπάνιας κοπέλλας, ἐνῶ οἱ δύο τοῦ δούλης ἀνοίγαν τὸ τριπόδι, ἐποποθετοῦσαν πάνου σ' ἕνα μαρμαρένιο τραπέζι· τὰ κέρνα χρώματα, ἐστιοῦσαν τὸ γάβλιον πίνακα, κ' οἱ ἄλλες νυναικὲς ἐπαρκατηροῦσαν μὲ περιέργεια τῆς ἐτοιμασίας. Ἡ εἰκόνα δὲ ἦταν μεγάλη πολὺ· τὸ μακρὸς τῆς ἕνας πήχας, μικρότερο τὸ πλάτος.

Ὁ ζωγράφος εἶπε:— «Καμπάσπη, γδύσου.» «Τὴ γυμνια μου» ἀποκρίθηκε ντροπισμένη «δὲν τὴν εἶδε, ὡς τώρα, παρὰ ὁ Ἀλέξαντρος καὶ μὲ τὸ στανιὸ κ' ἐκεῖνος.»

«Καὶ πῶς λοιπὸν θὰ σὲ ζωγραφίσω;»

Ἄλλὰ μαθημένος σὲ τέτοιες ἀντίστασεις ὁ Ἀπελλῆς ἐδιάταξε τῆς σκλάβες λέγοντας:— «Γδύσε-

νησή μου. Νὰ τὴ λέτε κιόλας, φυσικὰ καὶ νὰ μοῦ γράφετε ὅπως θὰ τὴ λέτε, γιὰ τὴ τότες σίγουρα, μὲ τὴ βοήθεια ποῦ θὰ μᾶς δώσῃ ὁ καλὸς ὁ τύπος, θά-χουμε γλώσσα ἰθνηκὴ. Καίρὸς εἶναι.

Πρόθυμὸς σας

ΨΥΧΑΡΗΣ

Υ. γρ. Κοιτάζετε, σὰς παρακαλῶ, καὶ μιὰ νό-στιμη ἐπιγραφοῦλα ποῦ δημοσίεψε τὸ «Μουσεῖον καὶ Βιβλιοθήκη τῆς Ἐυαγγελικῆς Σχολῆς», χρ. 1885-1886 Σμύρνη, 1886, σ. 77. «...Βασιανὸς Βασιανὸς ἐξ ἰδίας προέβρεσις εὐχὴν ἀνέθηκεν...» Ἀπὸ τὰ 217 τοῦ Χριστοῦ ἡ ἐπιγραφοῦλα ! Βλέπετε τί προχωρημένοι ποῦ εἴτανε τότες ὁ κόσμος καὶ τί ἐφκολο ποῦ ἄμα λέει κανεὶς τὸν τύπο τὸ σωστό, νὰ τότε γράφῃ κιόλας.

Τὴν ἔγραψε μάλιστα καὶ στὸ μάρμαρο. Μάρμαρο χαραγμένο, ποῦ δὲ χαλνᾷ, κ' ἡ ἰθνηκὴ μας γλώσσα. Τί καλὸς Ψυχαριστὴς ὁ Βασιανὸς ὁ κακομοῖρος ! Ἐγραψε ὅπως μιλοῦσε. Ὁ Θεὸς τὴν ψυχὴ του. Τὴν εὐχὴν, εὐχὴν τὴν ἤξερε· τὸ ἀνέθηκεν, ἀνέθηκεν τᾶ-κουε, τὸ ἐξ εἴτανε τότες ἐξ, κ' ἔτσι τᾶβαζε ὅλα.

Θὰ τᾶβαζε ἀλλιῶς, ἀν ἀλλιῶς τὰ λέγανε, ἀφοῦ ἀμείως ἀρπαξε τὰ φτῖ του καὶ τὸ χέρι του, τὴ γενικὴ προαίρεσις, πρωτόκλητη, ἃς ποῦμε τῆς ἀρνησις. Ἡ ἔνομαστικὴ ἀρνησις μάλιστα γράφηκε ἀπὸ τὸν Καρκαθίτσα, πρὶν ἀπὸ μίνα, σὲ μὴν ἀμύμητη, κλασ-σικὴ σκηνὴ τοῦ Ἀρχαιολόγου (σ. 115).

Τί κρῖμα ἔμωσ νὰ μοιχῆ πῶς νεωτερίζουμε τὰ χυ βγαζοντας τύπους στὴ μέση ποῦ ὑπάρχουσι ἀπὸ τὰ 217 τοῦ Χριστοῦ, πᾶει νὰ πῆ, ἰδῶ καὶ 1688 χρόνια.

Ἐμεῖς ἀρχαίζουμε, φίλε κ. Φραγκοῦδη, ἀρχαί-ζουμε καὶ στὴν ὀρθογραφίαν μας ἀκόμη· νὰ ποῦ ἐμεῖς βαστάξαμε τὸ αἶ τῆς προαίρεσις—ὅπως βαστάξε δὰ καὶ κείνος τὸ π στὴν εὐχὴν, ποῦ θὰ τὸ συνήθιζε μὲ ἡ εὐχὴν· νὰ ποῦ ἐμεῖς καὶ τὴ γενικὴ μὲ πς τὴν ἔχουμε.

Ψ

ΤΟ ΚΑΝΟΝΙ ΤΩΝ ΚΟΡΦΩΝΕ

Καὶ ποῖος δὲν ξέρει τὸ Κανόνι τῶν Κορφῶνε ; Ἀπὸ τὴ χώρα πηγαίνει κανεὶς μὲ τὰ πόδια σὲ μιὰ ἔδρα.

τί τὴν· ἔτσι θέλει ὁ Ἀλέξανδρος.»

Καὶ κείνες γελάμενες ἔβαλαν τὰ χέρια ἀπάνου στὴ Θηβαία καὶ παίζοντας μὲ τὰ προφυλάματά της, ὕστερα ἀπὸ λίγο ἐκατάφεραν νὰ τῆς βγάλουν τὸ φέ-ρεμα. Κ' ἡ Καμπάσπη χωρὶς οὔτε ἀφτὴ νὰ τὸ νοή-σει, ἐβρίθηκε δλόγυμη μπροστὰ στὸ ζωγράφου· τὰ χρυσὰ τῆς μαλλιά ἐχυθῆκαν σὰν τράφος χρυσὸς πᾶ-νου στοὺς ὤμους της καὶ πίσω στὲς πλάτες, κἀνον-τας ἕναν κάμπο χρυσὸ γύρου στὸ πανώρηνο πρόσωπο· ἔφερε ἀθλιτὰ τὸνα χέρι στὰ στήθη· καὶ μὲ τᾶλλο ἐκρουφεῖτὸ αἰδοῖο, καὶ κατακόκκινη καὶ ντροπιασμέ-νη, ἤθελε νὰ πῆσει στὴ γῆς, νὰ κρουφεῖ μὲσα στὰ κύματα τῶν μαλλίων της· μὰ οἱ δούλες τὴν ἐμπό-διζαν.

«Ἡ Κνίδια Ἀφροδίτη, ὅπως τὴν εἶδε νὰ λούζε-ται ὁ Πραξιτέλης» εἶπε ὁ Ἀπελλῆς θιαμαζοντας. Κ' ἐκοίταξε μὲ παθος τὸ δλόλευκο κορμί, τὲς ἀρ-μονικὰς γραμμὰς, ἀπὸ τοὺς ὤμους στὴ ζώση, καὶ ἀπὸ τὴ ζώση στὰ λαγγόνια, στὰ στρογγυλά πα-χειὰ μεριά, στὲς καλοκαμωμένες ἀτζες, στὰ μικρὰ ἀπαλά ποδιάρια καὶ μὲ τὰ μάτια τοῦ τεχνίτη ἐξετί-μωνε τὰ πιθίματά της καὶ τᾶβρισκε καλῆτερα παρὰ ὅ,τι ἀπαντύχαινε· μὰ καὶ ἡ ἀνθρώπινη καρδιά του δὲν ἔμενε ξένη στὴ συγκίνησι· τὸ μάτι του ἔβγαλε μίαν ἀχτίδα ἐπιθυμίας· τὰ χεῖλη του ἦταν ὑγρά καὶ

Τὸ Κανόνι δὲν εἶναι οὔτε νησί, οὔτε χωριό, οὔτε βουνὸ καὶ κάμπος.

Ἐνα τετράγωνο ψηλὰ ἀπὸ τὴ θάλασσα ὄσο ἐκατὸ μέτρα, μὲ δλόγυρα πεζούλια, μ' ἕνα μικρὸ μαγα-ζάκι γιομάτο γλυκὰ καὶ πιοτὰ, μ' ἕνα περιβόλι στὸ πλάι καὶ μὲ δλόγυρα ἐλιές, εἶναι τὸ Κανόνι φημισμέ-νο καὶ ἔακουσμένο, ποῦ κάθε ξένος ἄμα πατήσῃ τὰ μέρη μας πρῶτα, πρῶτα ἀφτὸ θὰ ἐπισκεφτῆ.

Καθένας πηγαίνει κεῖ γιὰ νὰ θαμάσῃ ἀπὸ ψηλὰ μιὰ δύση ἀλησμόνητη—στὴν ἡσυχὴ καὶ γιαιλιστερὴ λίμνη τοῦ Χαλκιοπούλου μὲ τὲς πλατυές καὶ μα-κρὺς καλαμωτὲς της, μὲ τὰ μαῦρα κορίτα της, μὲ τὰ μικρὰ σὰν σφηκοφωλιές σπιτάκια καὶ μὲ τ' ἀμέ-τηρητα θαλασσοπούλια της ποῦ ὀλημερὲς πετοῦν δλό-γυρὰ της—ὅταν ὁ ἥλιος βουλάῃ κατακόκκινος στὰ ἡσκωμένα βουνὰ καὶ οἱ ἀχτίδες του χρυσοῦσθαι χρυσιζοῦν καὶ κοκκινίζοῦν ὅλα τὰ πάντα, ἐνῶ τ' ἀ-γέρι τῆς θάλασσας λιγάκι δροσερὸ σπρώχνει τρελλὰ τὰ νερά καὶ τὰ κάμνει νὰ κρουφοζαρόνουν πέρα, πέρα, κόκκινα, ἀχνά, παρδαλά.

Πηγαίνει κεῖ γιὰ νὰ θαμάσῃ τὴν ἀπέραντη ἀνοι-χτὴ θάλασσα ποῦ ζαπλώνεται ἐλεύτερη ὡς τὴν ἄκρη τ' Ἀλευκιοῦ καὶ τῆς Πάργας, ἐνῶ πότε σιγαλὰ σι-γαλὰ μὲ τὸ ρέμα της καὶ πότε βιαστικὰ μὲ τὴ δύ-ναμη τοῦ ἀγέρα σπρώχνει τὰ διαβατικά καίκια ἢ τὲς ψαράδικες τράτες μὲ τὰ μεγάλα χρωματιστὰ πα-νιά τους.

Πηγαίνει κεῖ γιὰ νὰ θαμάσῃ τὸ μικρὸ καὶ ἐρη-μικὸ ἐκκλησάκι τῆς Βλαχάρνας, ποῦ φαίνεται μὲ τοὺς παλιούς καὶ μαυρισμένους πύργους του, σὰν ἕνας σωρὸς ἀγριῶν βράχων στὴν ἄκρη τοῦ γιαιοῦ, ποῦ μὲ μίαν φέρνει στὸ νοῦ καὶ στὴ φαντασία τὴν εἰκόνα τοῦ μαύρου πέθου τῆς μελαγχολίας καὶ τῆς μοναξιάς. Καὶ λίγο πέρα, ἀντίκρου, θωρεῖ νὰ ξεφυ-τρῶνῃ ἀπὸ τὸ κύμα τῆς θάλασσας, σὰν ζωγραφιστὴ εἰκόνα μὲ ἀληθινὰ χρώματα καὶ ζωὴ, τὸ μικροῦτσικο καὶ ζωγραφιστὸ Ποντικονῆσι μὲ τὰ κάτασπρα σπιτάκια του, ποῦ εἶναι γύρω ζωμένον ἀπὸ μιὰ βαθυὰ πρασι-νάδα χλωροσιᾶς καὶ ψηλῶν κυπαρισσιῶν, π' ἀντανα-κλαεὶ στὸ χρώμα τῆς θάλασσας, μὲς τὸ χάρμα τῆς αὐγῆς ἢ στὸ βασιλεμα τοῦ ἡλίου, σὰν τὸ πρῶτο ἐρωτικὸ δάκρυ παρθένας.

Καὶ πέρα, μακρυὰ, χτισμένα στὴν ἄκρη, σὰν χαλοστρωμένη ἀμμουδιά τοῦ γιαιοῦ καὶ σὰ νὰ φι-λοῦν τὸ κύμα τῆς θάλασσας φαίνονται τὰ μικρὰ σπιτάκια τῆς πρασινοσιμένης καὶ εὐωδιασμένης ἀπ' ἀνθια λεμονιῶν καὶ νεραντζιῶν Μπινίτσας.»

ἡ καρδιά του ἐλάγχευε μέσα στὰ στήθια. Κ' ἐκοί-ταξε πάντα μὲ περισσότερο πόθο, περιφέροντας μὲ περιέργεια καὶ μ' ἔγκραψη τὰ μάτια του ἀπὸ τοῦ κεφαλοῦ τὴν κορφή, ὡς τῶν ποδαριῶν τὴν ἄκρη, κ' ἐπροσπαθοῦσε νὰ συναπαντήσῃ· μὲ τὴ ματιὰ του τὸ βλέμμα τῆς Θηβαίας, ποῦ καρφωμένο στὴ γῆς δὲν ἐκοίταξε τίποτε, ἐνῶ ἀφτὴ ἐποθοῦσε μὲ τοῦ κορμιτοῦ τὰ κινήματα νὰ κρούφει, ὄσο ἐμπόρει, τὴ γύμνια της καὶ νὰ προστατεφεῖ ἀπὸ τὸ ἀδιάντροπο βλέμ-μα τοῦ ζωγράφου. Τοῦτος ἤρθε σιμὰ τῆς ζελωλωμέ-νος· ἀπλωσε ὀπίσω της ἕνα λουλακίσιον ρούχο καὶ τῆς εἶπε :

«Τώρα θὰ σὲ ζωγραφίσω· Καμπάσπη, μὴν τρέ-μεις. Ἀληθινὰ τῆς Ἀφροδίτης τὸ κορμί ποῦ τὸ ζη-λεύουν ὅλοι οἱ οὐράνιοι ἀπὸ τὸ δικό σου καλλίτερο δὲν εἶνε τῆς Ἑλένης οὔτε κείνο δὲν ἔβταν ὅμοιο.»

Καὶ ἡ Καμπάσπη βλέποντας κάθε ἀντίστασι περὶ τὴν ὑπόταχτικὴ τέλος στὴν τύχη· καὶ ὁ ζωγράφος ἐκάθησε σ' ἕνα χρυσὸ θρόνι πάνου σὲ πορφυρένια μαξιλλάρια, καὶ κατακόκκινος, μὲ ψιλὸν ἴδρου στὸ μέ-τωπο, ἐμάλλαξε μὲ τὰ δάχτυλα τὰ κέρνα χρώμα-τα, τᾶπλωνε μὲ τὸ κῆστρο καὶ μὲ τὸ χέρι στὸν πί-νακα, καὶ ἐδοῦλευ ἐνθουσιασμένος, μὲ γλιγωράδα, κἀνοντας νὰ ρεῖ ἡ ψυχὴ του στὴ ζωγραφίαν, ἢ οὐ-ράνια ὠραιότητα τῆς τέχνης καὶ ὁ κατάκαρδος πό-

Καὶ πέρα ψηλὰ, στὴ ρεματιὰ τοῦ βουνοῦ τῆς Ἁγίας Κυριακῆς, ἀνάμεσα ἀπὸ μαυροπρασινοσιμένα λαγκάδια φαίνεται ν' ἀσπρίζῃ καὶ νὰ ξανανοίγῃ τὸ φημισμένο παλάτι τῆς Ἀυτοκρατορίσσας Ἐλισάβετ ποῦ σὲ μιὰ στιγμὴ παθιασμένης καρδιάς τᾶχτισε κεῖ ἡ ἀμοιρη γιὰ κρυφὸ ἐρημοχτίσι παρηγοριᾶς καὶ ἀνάπαυσις πόνων καὶ καμῶν.

Αὐτὸ εἶναι τὸ Κανόνι τῶν Κορφῶνε.

Κορφοί. Φλεβάρης.

ΒΑΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

**Ο ΠΕΤΕΙΝΟΣ
Κ' Η ΟΡΝΙΘΑ
ΠΑΡΑΜΥΘΙ**

Ὁ πετεινὸς κ' ἡ ὄρνιθα περνοῦσαν ἄσκημη ζωὴ στὸ δάσος ἕναν καιρὸ. Τὰ γεράκια τὴν ἡμέρα δὲν τοὺς ἄφιναν νὰ σταθοῦνε σὲ χλωρὸ κλαρί. Τὴ νύχτα οἱ ἀλεπούδες πῆγαιναν καὶ τοὺς εὕρισκαν στὴ φωλιά τους. Χίλιοι δὲ ἄλλοι κίντυνοι τοὺς ροβέριζαν. Ἡ γενιά τους ὄλο καὶ λιγόστευε. Θᾶρχονταν μιὰ μέρα ποῦ νὰ σδύση ὀλότεια. Τί νὰ κάμουν;

Ρώτησαν τ' ἄλλα τὰ πουλιά, καὶ ὅλα τὰ ἦσαν παραπονεμένα μὲ τὴ μοῖρα τους τὴν ἄδικη. Τὸ ἕνα παραπονοῦνταν γιὰ τὸ δὲν εἶχε πειρὸ μεγάλα τὰ φτε-ροῦγιά του νὰ πετάῃ καὶ νὰ γλυτώνῃ ἀπ' τοὺς ἐχ-τροὺς του. Τ' ἄλλο γιὰ τὸ φτέρωμα του τὸ πλούσιο δὲν τ' ἄφινε νὰ τρυπῶνῃ στὴς πατουλιές. Ἄλλο ἐ-κλαιγε τὸν ἑαυτὸ του πῶς ἦταν ἄσκημο, ἄλλο πῶς ἦταν ὀμορφο καὶ ζηλεμένο. Ἄλλο πῶς εἶχε μύτη με-γάλη καὶ ἄλλο μικρὴ. Ἄλλο πῶς ἦταν μακροπόδαρο καὶ κολοβό, καὶ ἄλλο κόντῶσμο καὶ μακροσούρικο. Ἄλλο πῶς ζοῦσε στὰ νερά καὶ ἄλλο στὰ ξεροτόπια.

Ὁ πετεινὸς κ' ἡ ὄρνιθα βρέθηκαν σὲ μεγάλη στενοχώρια. Ἐκεῖ ποῦ βγῆκαν νὰ βοσκῆσουν ἀπάν-τησαν ἕναν κόρακα. Μόλις εἶχε ἀποσώσῃ τὸ φαγί του, τρώγοντας ἕνα ψοφίμι, καὶ χῶνευε τώρα καθι-σμένος σ' ἕνα κλαδί καὶ ἀγνάντευε. Ὁ πετεινὸς κ' ἡ ὄρνιθα τὸν εἶδαν ἔτσι μαῦρον, ἄσκημον, καὶ δὲν τοὺς γιόμισε τὸ μάτι. Δὲν ἤξεραν τίποτα γιὰ τὴν ἡλικία καὶ τὴ σοφία του. Κ' εἶπαν μὲ τὸν ἑαυτὸ τους·

— Αὐτὸς δὰ θὰ εἶναι χειρότερος καὶ ἀπὸ μᾶς. Νὰ τὸν ρωτήσωμε ; Ἄς τὸν ρωτήσωμε καὶ αὐτόν !

θος τῆς ἐπιθυμίας. Ἐμεινε ὦρες ἀμίλητος· ἡ εἰκόνα ἐπρόδευε.

Ἐπειτα ὁ Ἀπελλῆς σκεδιάζοντας τὰ κροδάχτυ-λα τῆς Καμπάσπης εἶπε μὲ συνέπαιρση· «Ἀνάφτεις καινούριες ἐλπίδες γιὰ τὴν τέχνη μου, μοῦ ἀνοίγεις ἕναν καινούριον κόσμον, κόρη, ὅταν ἐλογάριαζα πῶς εἶχα ἀνεβῆ τὰ σκαλοπάτια ὅλα τῆς ὀμορφιάς· πῆς μου ποιανοῦ καὶ παῦθες εἶσαι, καὶ πῶς ὁ Ἀλέξαν-δρος, τριζυμάκαρος, σ' ἔβαλε στὸ κινάρι του, ὄχι λι-γώτερο εὐτυχισμένος ποῦ κατέχει ἐσένα παρὰ ποῦ εἶνε ὁ μεγαλύτερος στρατηγὸς τοῦ κόσμου.»

Ἐκεῖνη ἀναστένανε κ' ἐπλημμύρισαν δάκρυα τὰ μάτια της· ἀλησμόνησε πῶς ἦταν γυμνὴ καὶ βρι-σκοντας εὐχαρίστησι ν' ἀλαφρώνει τὴν πικραμένη καρδιά της, εἶπε· — «Ἀπελλῆ, ζυπνὰς στὴν ψυχὴ μου τὴ θύμησι τοῦ περασμένου καιροῦ, τοῦ θάνατου τῶν ἀγαπημένων μου, ποῦ τοὺς κλαίγω ἀκόμα, ποῦ μὲ τὰ μάτια μου τοὺς εἶδα νὰ σκοτόνουνται, ὅταν οἱ Μακεδόνες ἐπῆραν κ' ἐκατάσκαψαν τὴν χώρα μου τὴ ἔακουστὴ Θήβα· ὁ Διόνυσος δὲν ἐμπόρεισε νὰ τὴν προστατέψῃ σὰ νὰ τὴν ἐπολεμοῦσε ἕνας Θεὸς μεγα-λήτερος του. Ἐγλύτωσα γιὰ τὴν μὲ λέγον ὀμορφη· καὶ παρθένα μὲ πῆραν μπρὸς στὸν ἐξουσιαστή μου, ποῦ μεθυσμένος ἀπὸ τὴ νίκη, ἀνυπόμονος καὶ ἔαγρο-κωμένος μὲ ὑπόταξε σὲ μιὰ στιγμὴ στὴν ἐπιθυμιά